

PHÁT HUY TIỀM NĂNG SÁNG TẠO CỦA ĐỘI NGŨ LÝ LUẬN, PHÊ BÌNH VĂN HỌC, NGHỆ THUẬT

PGS. TS. BÙI HOÀI SƠN

Ủy viên Thường trực Ủy ban Văn hóa, Giáo dục của Quốc hội

Nhờ có đội ngũ lý luận và phê bình, các tác phẩm của văn nghệ sĩ sẽ được hoàn thiện hơn, tạo sự khác biệt đáng kể và góp phần tăng cường ảnh hưởng của văn học, nghệ thuật ở Việt Nam. Việc xây dựng và phát huy tiềm năng sáng tạo của đội ngũ lý luận, phê bình, góp phần xây dựng nền văn nghệ Việt Nam tiên tiến, đậm đà bản sắc dân tộc, dân chủ và nhân văn là hết sức cần thiết.

ĐỊNH HƯỚNG XÂY DỰNG VÀ PHÁT HUY TIỀM NĂNG SÁNG TẠO CỦA ĐỘI NGŨ LÝ LUẬN, PHÊ BÌNH

Văn nghệ là một phần không thể thiếu của cuộc sống con người. Nó là một phương tiện để thể hiện và tôn vinh giá trị của con người, của một nền văn hóa. Tuy nhiên, để xây dựng và phát triển văn nghệ Việt Nam đậm đà bản sắc dân tộc, dân chủ và nhân văn, không chỉ đơn thuần là sự sáng tạo của các nhà văn, nhà thơ, nghệ sĩ, mà còn cần sự đóng góp quan trọng của đội ngũ lý luận, phê bình. Nghị quyết số 33-NQ/TW về "Xây dựng và phát triển văn hóa, con người Việt Nam đáp ứng yêu cầu phát triển bền vững đất nước" cũng đã đề cập đến việc cần phải xây dựng một đội ngũ lý luận, phê bình văn học,

nghệ thuật có trình độ cao, có tầm nhìn sâu sắc và có trách nhiệm với sự phát triển của văn học, nghệ thuật Việt Nam.

Trong bối cảnh hiện nay, đội ngũ lý luận, phê bình cần có những định hướng và nội dung cần thiết để đáp ứng nhu cầu phát triển văn nghệ Việt Nam. Việc xây dựng và phát huy tiềm năng sáng tạo của đội ngũ lý luận, phê bình trong việc xây dựng văn nghệ Việt Nam tiên tiến, đậm đà bản sắc dân tộc, dân chủ và nhân văn là vô cùng quan trọng. Để đáp ứng được yêu cầu đó, chúng ta cần tập trung vào một số định hướng và nội dung sau:

Thứ nhất, nâng cao trình độ chuyên môn về lý luận, phê bình.

Để đạt được điều này, đầu tiên cần phải tăng cường đầu tư cho hệ thống giáo dục và đào tạo ngành văn học, nghệ thuật,

tạo điều kiện để các chuyên gia, nhà nghiên cứu, các chuyên gia lý luận, phê bình văn học, nghệ thuật được đào tạo và trang bị đầy đủ kiến thức chuyên môn. Bên cạnh đó, cần tạo ra các chương trình đào tạo, khóa học, hội thảo, các buổi tọa đàm, diễn đàn để các chuyên gia, nhà nghiên cứu, các chuyên gia lý luận, phê bình văn học, nghệ thuật có cơ hội trao đổi, thảo luận, học hỏi kinh nghiệm và kiến thức mới nhất trong lĩnh vực của mình. Đồng thời, cần tạo ra những điều kiện thuận lợi để các chuyên gia, nhà nghiên cứu, các chuyên gia lý luận, phê bình văn học, nghệ thuật có thể thực hiện các dự án nghiên cứu, phân tích, đánh giá tác phẩm văn học, nghệ thuật mới và các tác phẩm cổ điển. Từ đó, giúp họ tiếp cận với những phương

pháp, kỹ thuật, công nghệ mới, cập nhật những thông tin mới nhất trong lĩnh vực của mình.

Ngoài ra, cần đưa ra các chính sách khuyến khích và hỗ trợ để các chuyên gia, nhà nghiên cứu, các chuyên gia lý luận, phê bình văn học, nghệ thuật có thể tham gia vào các dự án nghiên cứu, sáng tác tác phẩm, hoạt động văn hóa, nghệ thuật. Các hoạt động này không chỉ giúp các chuyên gia trau dồi kinh nghiệm và kiến thức, mà còn giúp họ phát triển tiềm năng sáng tạo của mình.

Thứ hai, khuyến khích và tạo điều kiện cho đội ngũ lý luận, phê bình tham gia vào quá trình sáng tác.

Để thực hiện được nhiệm vụ này, cần xây dựng một môi trường sáng tạo, với đầy đủ các điều kiện để tác giả có thể tập trung sáng tác, đồng thời đưa ra các cơ hội để đội ngũ lý luận, phê bình có thể tham gia đóng góp ý kiến, đưa ra những phân tích, nhận định về tác phẩm. Bên cạnh đó, cũng cần tạo mối liên kết chặt chẽ giữa đội ngũ lý luận, phê bình và tác giả. Những nhận định, phân tích từ đội ngũ lý luận, phê bình có thể giúp tác giả hiểu rõ hơn về tác phẩm mình đang sáng tác, từ đó đưa ra những điều chỉnh phù hợp, hoàn thiện tác phẩm. Hoặc cần đưa ra các hoạt động thường xuyên để đội ngũ lý luận, phê bình có thể tham gia, như hội thảo, buổi gặp mặt giữa tác giả và đội ngũ lý luận, phê bình, các cuộc thi viết bài phê bình tác phẩm văn học, nghệ thuật. Những hoạt động này không chỉ giúp đội ngũ lý luận, phê bình có cơ hội để thể hiện bản thân, mà

Hướng tới mục tiêu xây dựng và phát huy tiềm năng sáng tạo của đội ngũ lý luận, phê bình, góp phần xây dựng nền văn nghệ Việt Nam tiên tiến, đậm đà bản sắc dân tộc, dân chủ và nhân văn, điều quan trọng là mỗi cá nhân phải nhận thức được vai trò và trách nhiệm của mình trong việc xây dựng và phát triển nền văn hóa, nghệ thuật nước nhà. Cần thúc đẩy sự phát triển của các tác phẩm văn học, nghệ thuật và báo chí có chất lượng cao, góp phần phát triển nền văn hóa đất nước. Để đạt được điều này, chúng ta cần đầu tư vào đào tạo và nâng cao năng lực cho các nhà văn, nhà báo, nhà phê bình và các chuyên gia lý luận. Đồng thời, cần tạo ra các điều kiện thuận lợi cho sự phát triển của các tác phẩm văn học, nghệ thuật và báo chí, từ quy trình sản xuất đến việc giới thiệu và quảng bá cho công chúng.

còn giúp tạo ra sự đa dạng trong các quan điểm, phân tích về tác phẩm. Thêm vào đó, để đội ngũ lý luận, phê bình có thể đóng góp ý kiến, phân tích đánh giá chính xác về tác phẩm, cần cập nhật kiến thức mới nhất, từ đó đưa ra những nhận định, phân tích sát thực tế và phù hợp.

Thứ ba, xây dựng và phát triển các hội, câu lạc bộ, tổ chức chuyên môn liên quan đến lý luận, phê bình văn học, nghệ thuật. Trong đó, về hoạt động định hướng thì sẽ nhằm tới việc tạo ra môi trường chuyên nghiệp, thân thiện và hỗ trợ cho đội ngũ lý luận, phê bình văn học, nghệ thuật. Xây dựng cộng đồng chuyên môn, tăng cường sự giao lưu, học hỏi, chia sẻ kinh nghiệm giữa các thành viên trong cộng đồng. Phát triển các hoạt động đa dạng, phong phú nhằm giúp cho đội ngũ lý luận, phê bình có thể thể hiện tài năng, sáng tạo và đóng góp cho văn nghệ Việt Nam.

Về nội dung, thực hiện các buổi thảo luận, hội thảo, đào tạo, khóa học để trao đổi kinh nghiệm và nâng cao trình độ

chuyên môn cho đội ngũ lý luận, phê bình. Tổ chức các hoạt động đọc và phê bình tác phẩm văn học, nghệ thuật của các tác giả Việt Nam. Tổ chức các cuộc thi văn học, nghệ thuật, giúp cho các tác giả trẻ có cơ hội thể hiện tài năng và đóng góp cho văn nghệ Việt Nam. Tham gia vào quá trình đánh giá và tuyển chọn các tác phẩm văn học, nghệ thuật để đưa vào xuất bản và phát hành.

Thứ tư, thúc đẩy nghiên cứu, đào tạo và ứng dụng các công nghệ mới trong lĩnh vực lý luận, phê bình văn học, nghệ thuật. Theo đó, cần tạo điều kiện cho các đội ngũ lý luận, phê bình có cơ hội tiếp cận với các công nghệ mới trong lĩnh vực văn học, nghệ thuật, bằng cách thường xuyên tổ chức các buổi hội thảo, workshop, chia sẻ kinh nghiệm về ứng dụng công nghệ vào nghiên cứu, phê bình và sáng tác. Xây dựng các chương trình đào tạo và huấn luyện về sử dụng công nghệ mới trong nghiên cứu, phê bình và sáng tác văn học, nghệ thuật, đáp ứng nhu cầu của đội ngũ lý luận,

Tổng Bí thư Nguyễn Phú Trọng trò chuyện với các đại biểu dự Hội nghị Văn hóa toàn quốc triển khai thực hiện Nghị quyết Đại hội XIII của Đảng.

phê bình. Hỗ trợ đội ngũ lý luận, phê bình trong việc ứng dụng các công nghệ mới vào các dự án nghiên cứu, phê bình và sáng tác văn học, nghệ thuật, đặc biệt là trong việc thu thập và phân tích dữ liệu, xử lý hình ảnh và âm thanh, tạo ra sản phẩm sáng tạo mới. Xây dựng và thúc đẩy sử dụng các công nghệ số như phần mềm, ứng dụng, trang web để giúp đội ngũ lý luận, phê bình tiếp cận và quản lý tài liệu, thông tin nghiên cứu, phê bình một cách hiệu quả và tiện lợi hơn. Cuối cùng là tạo môi trường thuận lợi để các đội ngũ lý luận, phê bình có thể trao đổi, hợp tác, phát triển các sản phẩm sáng tạo mới trong lĩnh vực văn học, nghệ thuật, thông qua các hội thảo, triển lãm, cuộc thi, dự án chung.

XÁC ĐỊNH NHỮNG GIẢI PHÁP HIỆU QUẢ

Đội ngũ lý luận và phê bình văn học, nghệ thuật đóng vai trò vô cùng quan trọng trong việc

phát triển nền văn hóa, nghệ thuật của đất nước. Tuy nhiên, để đạt được những thành công đáng kể, đội ngũ lý luận và phê bình cần được khuyến khích và phát huy tiềm năng sáng tạo của mình. Trong bối cảnh đó, việc đưa ra những giải pháp hiệu quả để phát huy tiềm năng sáng tạo của đội ngũ lý luận, phê bình văn học, nghệ thuật trở nên vô cùng cấp thiết. Để đạt được mục đích đó, cần có một số giải pháp cụ thể như sau:

Một là, tạo ra các sân chơi, cuộc thi, giải thưởng để khuyến khích đội ngũ lý luận, phê bình sáng tạo.

Một trong những giải pháp quan trọng để phát huy tiềm năng sáng tạo của đội ngũ lý luận, phê bình là tạo ra các sân chơi, cuộc thi, giải thưởng để khuyến khích và động viên họ tham gia sáng tác, phát triển các ý tưởng mới như đã làm với Giải thưởng văn học nghệ thuật của Liên hiệp các hội văn học nghệ thuật Việt Nam, Cuộc thi

sáng tác tiểu thuyết của Thời báo văn học nghệ thuật. Việc tham gia vào các cuộc thi, giải thưởng cũng giúp cho đội ngũ này nâng cao kỹ năng, kinh nghiệm và sự tự tin trong việc sáng tác và phê bình tác phẩm văn học, nghệ thuật.

Các cuộc thi, giải thưởng nên được tổ chức đa dạng và phong phú, từ các cuộc thi, giải thưởng viết văn, thiết kế đồ họa, âm nhạc, diễn xuất cho đến các cuộc thi, giải thưởng phê bình văn học, nghệ thuật. Đồng thời, các cuộc thi, giải thưởng cũng cần được quảng bá rộng rãi để thu hút sự tham gia của nhiều đội ngũ lý luận, phê bình đến từ khắp nơi trong cả nước.

Để đảm bảo tính công bằng và minh bạch cho các cuộc thi, giải thưởng, các ban tổ chức cần phải lập ra các quy tắc rõ ràng và công bố trước đó. Các giám khảo cũng cần được chọn lựa cẩn thận và có nhiều kinh nghiệm trong lĩnh vực văn học, nghệ thuật.

Thiếu nhi tham gia cuộc thi thiết kế áo dài, hưởng ứng Tuần lễ Áo dài cộng đồng Huế năm 2023.

Tổ chức các cuộc thi, giải thưởng cũng là cách để tạo ra một cộng đồng đội ngũ lý luận, phê bình sáng tạo, có thể trao đổi, học hỏi kinh nghiệm với nhau. Ngoài ra, các cuộc thi còn là cơ hội để giới thiệu những tác phẩm mới của đội ngũ lý luận, phê bình đến với công chúng, giúp cho văn học, nghệ thuật Việt Nam ngày càng phát triển và đa dạng hơn.

Hai là, tăng cường việc liên kết giữa đội ngũ lý luận, phê bình với các tổ chức văn hóa, nghệ thuật.

Để đạt được mục tiêu này, cần xây dựng mối quan hệ hợp tác lâu dài giữa đội ngũ lý luận, phê bình và các tổ chức văn hóa, nghệ thuật ở Việt Nam và với nước ngoài. Điều này có thể thực hiện thông qua việc tổ chức các buổi thảo luận, hội thảo, triển lãm và các hoạt động giao lưu giữa các chuyên gia về lý luận, phê bình và các nghệ sĩ, nhà văn, nhà thơ, diễn viên, đạo diễn, nhạc sĩ. Bên cạnh đó, cũng phải khuyến khích các tổ chức văn hóa, nghệ thuật tạo

điều kiện cho đội ngũ lý luận, phê bình tham gia vào quá trình sản xuất và phát triển tác phẩm nghệ thuật. Điều này có thể thực hiện bằng cách tạo ra các chương trình đào tạo và hướng dẫn để giúp các chuyên gia về lý luận, phê bình có thể hiểu rõ hơn về quy trình sản xuất và phát triển tác phẩm nghệ thuật.

Ba là, hỗ trợ cho đội ngũ lý luận, phê bình tiếp cận với các tài liệu nghiên cứu mới nhất trên thế giới, khuyến khích đội ngũ lý luận, phê bình tham gia vào các hoạt động trao đổi văn hóa, nghệ thuật quốc tế.

Để thực hiện nhiệm vụ này, cần tổ chức các chương trình đào tạo, hội thảo, seminar về các xu hướng mới trong lý luận, phê bình văn học, nghệ thuật. Tổ chức các chương trình trao đổi với các đối tác quốc tế, nhằm mở rộng cơ hội tiếp cận cho đội ngũ lý luận, phê bình. Chương trình này sẽ giúp cho các nhà nghiên cứu và phê bình có cơ hội tiếp cận với các tài liệu mới nhất trên thế giới thông qua các diễn giả, giảng viên, chuyên gia

nước ngoài. Các chương trình trao đổi này có thể bao gồm các hoạt động như đối mới ý tưởng, thảo luận và phân tích các vấn đề văn học, nghệ thuật và phê bình hiện tại, giúp đội ngũ lý luận và phê bình của Việt Nam có cơ hội tiếp cận với các quan điểm, phương pháp và công nghệ mới nhất trong lĩnh vực này. Ngoài ra, các chương trình trao đổi này cũng có thể cung cấp cho đội ngũ lý luận và phê bình của Việt Nam cơ hội để tìm hiểu về các nền văn hóa khác nhau và chia sẻ kinh nghiệm của họ trong việc phát triển văn hóa và nghệ thuật. Điều này sẽ giúp đội ngũ này hiểu rõ hơn về các yếu tố văn hóa, xã hội và lịch sử của các quốc gia khác nhau, từ đó đưa ra các ý tưởng và giải pháp phù hợp cho sự phát triển văn hóa và nghệ thuật của Việt Nam, cũng như giúp đội ngũ lý luận và phê bình văn học, nghệ thuật có được sự phát triển bền vững và tiếp cận được với những tiêu chuẩn và xu hướng mới nhất của lĩnh vực văn hóa, nghệ thuật và phê bình.

Bên cạnh đó, cũng cần tạo ra các cơ sở dữ liệu trực tuyến, thư viện kỹ thuật số chuyên sâu về lý luận, phê bình văn học, nghệ thuật. Điều này giúp cho đội ngũ lý luận, phê bình có thể truy cập đến các tài liệu mới nhất từ bất cứ đâu mà không phải đến các thư viện truyền thống. Tạo ra các cơ sở dữ liệu trực tuyến, thư viện kỹ thuật số chuyên sâu về lý luận, phê bình văn học, nghệ thuật là một cách hiệu quả để phát triển và phát huy tiềm năng sáng tạo của đội ngũ lý luận, phê bình ở Việt Nam. Các cơ sở dữ liệu này có thể chứa các tài liệu quý giá, bao gồm các tác phẩm, bài báo, cuốn sách và phân tích về các tác phẩm văn học, nghệ thuật, giúp cho các nhà nghiên cứu và những người yêu văn học, nghệ thuật có thể dễ dàng tiếp cận và nghiên cứu các tác phẩm này. Việc xây dựng các cơ sở dữ liệu trực tuyến, thư viện kỹ thuật số cũng giúp đội ngũ lý luận và phê bình của Việt Nam có thể chia sẻ những kiến thức, kinh nghiệm và quan điểm của mình với những người khác trên toàn thế giới, từ đó giúp mở rộng phạm vi tầm nhìn và tăng cường sự phát triển của lý luận, phê bình văn học, nghệ thuật.

Để phát huy tiềm năng sáng tạo của đội ngũ lý luận, phê bình, việc tham gia vào các hoạt động trao đổi văn hóa, nghệ thuật quốc tế là rất quan trọng. Điều này giúp cho đội ngũ lý luận, phê bình có cơ hội tiếp cận với các xu hướng mới nhất trong lý luận, phê bình văn học, nghệ thuật trên thế giới, đồng thời cũng mở ra cơ hội để họ chia sẻ và trao đổi kiến thức, kinh

Cần tạo ra một môi trường sáng tạo, thân thiện và cởi mở để khuyến khích sự phát triển của các tác giả và nhà văn trẻ. Các cơ sở đào tạo về văn học, nghệ thuật cũng cần cải thiện và đa dạng hóa để giúp các tác giả và nhà văn trẻ có thể trau dồi kiến thức và kỹ năng cần thiết để phát triển sự nghiệp của mình. Trên cơ sở đó, góp phần xây dựng một nền văn hóa phong phú, đa dạng, tiên tiến, đậm đà bản sắc dân tộc, dân chủ và nhân văn, góp phần nâng cao văn hóa, giáo dục, đời sống tinh thần của người dân Việt Nam và góp phần đưa nền văn hóa Việt Nam ra thế giới.

nhệm với đồng nghiệp quốc tế. Như vậy, cần có hỗ trợ tài chính để các nhà nghiên cứu, phê bình có thể tham gia các hội thảo, triển lãm quốc tế, nghiên cứu, du học, trao đổi tại các trung tâm nghiên cứu, trường đại học, viện nghiên cứu danh tiếng trên thế giới. Đồng thời cần xây dựng mạng lưới các chuyên gia, nhà nghiên cứu, phê bình, giáo sư trong lĩnh vực lý luận, phê bình văn học, nghệ thuật ở cả trong và ngoài nước. Điều này giúp cho các nhà nghiên cứu, phê bình có cơ hội trao đổi, học hỏi, tìm kiếm giải pháp cho các vấn đề trong quá trình nghiên cứu và phê bình.

Bốn là, xây dựng môi trường làm việc thoải mái, sáng tạo, tạo điều kiện cho đội ngũ lý luận, phê bình phát huy tối đa tiềm năng sáng tạo.

Bằng cách tạo ra các chính sách khuyến khích như cơ hội nâng cao trình độ chuyên môn, tham gia các khóa đào tạo, công tác nghiên cứu tại nước ngoài, giải thưởng, bổ nhiệm và thăng tiến để khuyến khích đội ngũ lý luận, phê bình cố gắng và phát huy tối đa tiềm năng sáng tạo. Thúc đẩy sự đa dạng trong đội ngũ lý luận, phê bình, tôn trọng ý kiến và đảm bảo mọi người được lắng nghe và đóng góp ý kiến của mình thông qua việc tạo ra một môi trường thoải mái, nơi mà mọi người có thể tự do đóng góp ý kiến, thảo luận và chia sẻ quan điểm của mình; khuyến khích sự đa dạng trong đội ngũ bằng cách tìm kiếm các thành viên đến từ các ngành nghề, giáo dục và nền văn hóa khác nhau. Đảm bảo rằng tất cả các thành viên trong đội ngũ đều được tôn trọng và được lắng nghe ý kiến của mình. Tránh các hành vi giám giá trị hoặc xem nhẹ ý kiến của người khác. Cũng như thiết lập các quy tắc về cách thức giao tiếp và phê bình trong đội ngũ để đảm bảo rằng tất cả các thành viên đều được lắng nghe và đóng góp ý kiến của mình. Điều này sẽ giúp đội ngũ lý luận, phê bình phát triển ý tưởng mới và đóng góp vào sự phát triển của nền văn hóa, nghệ thuật Việt Nam. Bên cạnh đó, việc tạo ra một không gian làm việc thoải mái, thân thiện; cung cấp cho đội ngũ lý luận, phê bình các tài liệu nghiên cứu mới nhất, các trang thiết bị hiện đại để hỗ trợ cho công việc nghiên cứu và phê bình của họ cũng đóng vai trò quan trọng để tăng tính sáng tạo cho đội ngũ lý luận, phê bình. ■